

HRÁČI

HRÁČI

Karel Poláček

HRÁČI

VOLVOX GLOBATOR

Illustrations © Adriana Rohde Kabele, 2016

ISBN 978-80-7511-281-1 (pdf)

ISBN 978-80-7511-280-4 (epub)

Jmenuji se Jindřich Kobosil a jsem již dosti stár, abych vypravoval svoje paměti. Můj život byl natolik úspěšný, aby moje činy byly zaznamenány pro poučení naší milé mládeže. Pohlížím-li nazpět na vykonané dílo, tehdy se marně bráním pocitu uspokojení, které dme moji hrud'. Jest ovšem pravda, že jsem mnoho chyboval; leč kdo z nás byl by bez chyb? Já však popírám pravdivost písně, která praví, že

*Život, toť hazardní hra je,
komu jde karta, ten vyhraje...*

Naopak. Můj život je toho dokladem, že hráti se má nikoli hazardně, nýbrž obezřetně, uvážiti všechny okolnosti, počítati vzatky, točiti se na místě, nikoli překotně. Hráč musí míti chladné nervy a nesmí podlehnouti netrpělivosti. Špatnou kartu dlužno nésti s tím, že odevzdáním, jako přírodní pohromy, kterých nemůžeme odvrátit. Nesmíme se nikdy vzdávati víry, že po zasmušilých dnech přicházejí chvíle plné záře a jasu. Tak říkával můj zvěčnělý tatíček a vzácný učitel:

Po půlnoci se karta obrátí, nebo, ještě jsme nepřestali.

Ano, člověk má doufat, dokud žije, že se list zlepší.

Moje rodiště je menší okresní město. Tam na břehu mělké říčky, jež švitorně zpívala do mých dětských snů, stojí můj rodný dům, jenž od nepaměti nese název NA STARÉ POŠTĚ. Je to šedivý, jednopatrový barák; stáří jej nachýlilo k levé straně. Za příchod k němu slouží kluzké, kamenné schody. Šindelová střecha je pokryta mechem. Planá hruška zastíňuje okna a plní světnice zelenavým šerem. Dům stojí na mírném svahu, jenž byl jevištěm mých dětských her. Musím však podotknout, že jsem odmítal hráti se svými vrstevníky káču nebo na četníky a zloděje, a jiné nevýnosné hry. Tím horlivěji oddával jsem se hře na čáru, v kuličky a v boby, a musím říci, že jsem zastínil záhy v těchto hrách své odpůrce. Stávalo se, že jsem naplnil za jediné léto velikou kartónovou krabicí vyhranými kuličkami. Jednoho dne prohlížel tatíček moje bohatství a já slyšel, kterak pravil s uspokojením k matince:

„Ten kluk se má k světu. Bude-li mi podoben, pak jsem spokojen se svým údělem.“

Musím říci několik slov o svém otci. Jeho světlá památka si toho zaslouží. Byl to pán menší postavy, zarudlých lící, ve kterých hrála dvě veselá očka. Ve městě jej nazývali panem inspektorem. Nevím však dodnes, jaké bylo jeho občanské zaměstnání. Ve dne postával na náměstí na rohu Židovské a Krocínovy ulice a rozmlouval s obecním strážníkem, panem Šulcem, anebo se bavil s prodavačkou cukrátek a ovoce,

která měla svůj pouliční stánek poblíže obchodu se sukrem pana Schulhofa. Jmenovala se paní Kuncová, ale v městě byla známa pode jménem Kozí Kuncka. Dokud slunko nezapadlo, byl den pro mého tatíčka marný. Teprve k večeru ožil, a navečeřev se, odebral se za svým zaměstnáním. Svoji činnost rozvíjel v pondělí v hostinci „*Na blátě*“, v úterý v hotelu „*U nádraží*“, ve středu „*Na hradě*“, ve čtvrtek „*U zlatého havrana*“, v pátek „*Na růžku*“, v sobotu „*U Hányšů*“ a v neděli pak bylo jej možno zříti v hotelu „*U svatého Havla*“.

Mimoto, a to zejména o velkých svátcích zasvěcených i státních, byl zván do předních měšťanských rodin, ba i na faru. Den císařských narozenin trávil v lůně rodiny okresního hejtmána, kdež byl přítomen také pan lékárník a pan obvodní lékař.

Můj otec se těšil v městě neskonale vážnosti, a není divu, že mu byl jednou nabídnut úřad starostenský. Avšak odmítl, neboť nebyl ctibažný. Mimoto byl si dobře vědom, že úřad by jej tížil a rozptyloval, takže by se nemohl oddávati plně svému povolání.

Pramen této úcty dlužno hledati v nesmírných schopnostech hráčských, kterými se vyznamenal můj otec. Nebylo hry v karty, které by tatíček neovládal, a proto byl oblíben a vítán v každé společnosti. Tatíček překlenul svou hrou třídní i stavovské rozdílů. S úředníky hrával filky, se živnostníky dardu, s pány učiteli mariáš obyčejný i licitovaný, s izraelity francefus, s rolníky, nájemci dvora, koňskými handlíři, panem zvěrolékařem a civilním geometrem

ferbla; očku se oddával ve společnosti důstojnictva, a s dámami si pohrával kaufcvika nebo komando. S duchovenstvem pak zápolil ve špádách anebo v bulce. Tak možno říci, že byl zasvěcen do všech her, které jsou známy a oblíbeny v naší milé vlasti, které se hrají od Šumavy až k Tatrám. Jen cizokrajné hry byly mu neznámy. Slýchal mnohdy cosi o bridži, dosti jej mrzelo, že ve městě nebyl nikdo, kdo by mu vysvětlil podstatu této hry.

Bylť můj otec vědychtiv a vždy ochoten dáti se poučiti. Sám však se neholedbal svými vědomostmi, nestavěl na odiv své znalosti, ač jinak byl vždy každému radou i skutkem nápomocen. Mnohdy se stávalo, že tatíček byl při hře vyrušen rychlým poslem, který hlásil:

„Pane inspektore, pání *„Na růžku“* vás dávají uctivě prosit, kdybyste tam došel na poradu. Nedovedou spočítat dvakrát otočené sedmy a tichou stovku.“

V takových případech můj tatíček bez reptání vstával, aby přání vyhověl. Rozřešil sporný případ a zahnal hrozící svár. Neviděl rád nesvárů při kartách. Říkal:

„Národ náš je i tak rozryt půtkami náboženskými, sociálními i stavovskými na svoji škodu a pro libost odvěkých našich nepřátel, i bylo by zajisté smutno, kdyby i karbaníci se neměli mezi sebou porovnávat. Mezi karbaníky má panovat bratrská snášenlivost a svornost.“

Zlatá slova!

Tatíček byl často vyzýván svými ctiteli, aby sepsal svoje paměti a zkušenosti pro užitek veškerenstva. Ale on vždy odmítal, jednak pro nedostatek času, a pak, že nebyl člověkem péra. Byl toho názoru, že takové příručky by neměly valné ceny. Z knih že se karty hráti nikdo nenaučí, komu se k tomu nadání nedostává.

„Hráti dobře karty,“ pravil, „to je dar od Boha. Na to nestačí universita. Znáám doktory, kteří ani karet v ruce držeti nedovedou. A jsou lidé neučení, na něž je pohleděti radostno, jak bystře si při karbanu počínají.“

Přece však dal se přiměti k tomu, aby vydal knížku pod názvem

**PRAKTICKÝ SAZEBNÍK
HRY OBYČEJNÉHO
A LICITOVANÉHO MARIÁŠE
PŘÍRUČKA
PRO KARBANÍKY
ČESKOSLOVENSKÉ**

Tato příručka obsahovala, jak již název ukazuje, sazby her obyčejných i točených při obojích druhích mariáše. Blahodárný vliv této publikace byl nemalý. Zkušenost ukázala, že od té doby přestaly spory při placení. Knížka měla při nedorozuměních rozhodné slovo, a nebylo karbaníka, který by ji občas nevzal v potaz. Tato práce byla s prospěchem i pro mého otce. Od té doby nikdy nebyl vyrušován a mohl každou hru dohráti v klidu.

Bylo by ode mne nevděčné, kdybych se nezmínil také o matince. Tato dáma zaslouží si zajisté svrchovaný hold od všech, kdož ji znali. Ač žena velmi obtížená starostmi o rodinu (neboť nebýval v naší rodině vždy dostatek), přece byla ducha jarého a dovedla hráti v karty tak, že zahanbila i mnohého zkušeného válečníka a postavila do stínu. Byl jsem ještě nerozumné děcko, ale tato příhoda vryla se mi nesmazatelně v paměť. Jeden čas byl tatíček upoután krutou chorobou na lůžko, takže nemohl jíti za svým povoláním. I pravil ke své manželce:

„Bětuško milá, hle, já tu ležím na lůžku jako Lazar. A zatím na mne čekají přátelé *„Na hradě“*, prožívajíce kruté chvíle, neb nemají třetího. Bože milostivý, proč jsi se mne dotkl svým prstem? Snad jsem veliký hříšník; proč však mají za mne pykati nevinní?“

Ale matka odvětila:

„Mlč, Václave, utiš se. Já připravím večeři a pak zaskočím za tebe. Doufám, že mnou vezmou zavděk.“

„Bětuško, probůh!“ zvolal otec úzkostlivě, „rozmysli si, co pravíš. Obávám se, abych nepřišel skrze tebe ke škodě a hanbě.“

„Nestrachuj se,“ upokojila jej matinka, „jen klidně lež a neznepokojuj se. Vždyť mne znáš. Nejsem v karbanu žádný nováček. Já to s nimi zaválím, že budou koukat...“

„Myslíš-li, Bětuško,“ vzdychl otec, „pak dobrá... Já důvěřuji, že mne nezklameš. Jen prosím tě, drž karty k sobě a ne od těla.“

„Samosebou!“

„Pak licituj opatrně a nepouštěj se do všeho.“

„Nejsem tak zbrklá.“

„Ovšem, nesmíš zase urazit kartu. Kdybych měl o tobě slyšet, že jsi hrála u zdi, pak mi nechod' na oči. Každý list má své právo.“

„Nestarej se.“

„Nedbej ničeho na vzdychání, grimasy a posunky. Jsou takoví, kteří tímto způsobem chtí vylákat flek. Jest to ovšem jednání nereálné, ale děje se tak. Nerozumný sedne na tuto průhlednou vějičku a je pak zničen. Zejména při betlu buď obezřetná, neboť jest to hra velmi nákladná.“

„Má se díti po tvém přání.“

Maminka se ustrojila a chystala se k odchodu. Ve dveřích ji otec zadržel.

„Ještě něco,“ pravil. „Kdybys měla mít smůlu a neměla dostat pořádný kart, pak se zdrž všeho licitování. V tomto případě nech je hrát samy a ty hled' žít z mrtvol. Karta se otočí k lepšímu, když sama chce. Nepokoušej se ji zlepšit tím, že vstaneš a otočíš židli. Mám zkušenosti, že to nic nepomáhá. Je to jen plytká pověra, nedůstojná našeho osvíceného věku. Nežijeme ve středověku, kdy se ještě věřilo na čáry...“

„Na to já nedržím,“ pravila matka a vyšla ze dveří.

„Počkej, haló, haló... S kibici se nebav. S kibici se nemluví. Kdyby ti takový člověk měl říci to neb ono, že jsi měla tak nésti a ne opak, pak vůbec odpověď

nedávej. Slyšíš?... Odešla..." zašeptal a zvrátil se bezmocně do podušek.

Asi o půlnoci se maminka vrátila. Tváře jí hořely a oči plály.

„Zvítězila jsem,“ vydechla radostně.

Tatíček se vztyčil na lůžku.

„O kolik?“ tázal se dychtivě.

„O čtyřicet dva zlaté, šedesát krejcarů..."

„Nevěřím svému sluchu.“

„Zde jsou peníze.“

„Bětuško, Bětuško, na má prsa!“

Manželé se objali.

Když se matinka vyvinula z objetí, pravila:

„Ale tos je měl vidět... Oni, spatřivše mne, domnívali se, že ulovili lehkou kořist. Ale já jim dala... Rouhali se a brali jméno boží nadarmo. Nicméně však ke konci hry se upokojili, blahopřáli mi k výkonu a vzkazují ti pěkný pozdrav... Máš se brzy uzdravit, abys mohl zavítat opět mezi ně..."

„Dejž to Bůh!“ zvolal tatíček vroucně. „Již nyní cítím příliv svěžích sil... Přinesla jsi mi radostné poselství. Děkuji ti, drahá..."

*Moje první vystoupení Na blátě ☹ Obavy
spoluhráčů jsou klamné ☹ „Já se točit nebudu“ ☹
Vítězství! ☹ „Když národ náš po třistaleté porobě“*

2

Jest přirozeno, že pod vedením mých znamenitých rodičů rozvíjely se mé vlohy utěšeně, a já mohu říci, že již ve třech letech věku jsem správně rozeznával barvy. Ještě před tím, než mi nastala školní povinnost, dovedl jsem správně pojmenovati veškeré figury ka-retní; a záhy nato zasvětil mne tatíček do tajemství lízaného mariáše.

Pamatuji si jako dnes. Jednoho dne přišel k nám na návštěvu strýček Josef. Po večeři, když jsme zasedli ke stolu, vyptával se strýček, jak prospívám ve škole. Nemohl jsem se pochlubiti dobrým vysvědčením. Nauky nedovedly uspokojit moji smysl a já býval ve škole těkav a roztržit. Strýček kroutil chmurně hlavou a vyjadřoval se pesimisticky o mé budoucnosti. Ale tatíček mávl rukou a pravil, že se to všechno poddá.

„Takový hoch,“ pravil hrdě, „jako je náš Jindříšek, se neztratí.“

A na dotvrzení svých slov předvedl strýčkovi se mnou jednu partii lízaného mariáše. Strýček žasl a nedovedl utlumiti slov nadšení.

„Co tomu říkáš?“ tázal se otec, mrkaje s pýchou na svého bratra.

„Co říkám? Pravím, že ten hoch má dar od Boha. Co je platno, je vidět, že je z našeho rodu...“

Pak odebral se otec se strýčkem do hostince „*Na hradě*“.

Když jsem dovršil třináctý rok věku svého, tu podstoupil jsem slavnost svatého biřmování. S řadou svých vrstevníků, čistě oděn a pln slavnostní nálady, přistoupil jsem poprvé ke stolu Páně. Po mši svaté mne vzal otec stranou, a zápase s dojetím, pravil vážně:

„Milý synu! Jsi nyní ve věku, kdy mladý Říman oblékal togam virilem na znamení toho, že vstupuje v řady dospělých občanů, a mladý Slovan slavil slavnost postřižin, stává se válečníkem. Uplynula léta dětských her a radovánek, nyní předstupuje před tebe přísný život s krutou vážností. Dnes tě vezmu s sebou do hostince, abych viděl, že veškerá moje naučení padla na půdu úrodnou.“

I šli jsme do hostince „*Na blátě*“. Tam byla již shromážděna četná společnost, která uvítala vstup mého otce s nadšeným blaholem, jenž dával svědectví o tom, kterak tatíček byl ve městě oblíben. Otec poručil přinést občerstvení. Posilnivše se, chvilku jsme pobesedovali. Pak pan Menšík, místní fotograf, mrkl na tatíčka a posunkem se ho otázal, nechtěl-li by hráti karty.

„Ba,“ vzdychl pan Dalibaba, nájemce dvora Jedliny, „mohli bychom působiti. Škoda každé chvilky, jež marně uplyne.“

Otec zakroutil hlavou a s předstíranou nechutí vstával, aby usedl ke karetnímu stolku. Tehdy jsem

postřehl, že zkušený, rutinovaný hráč má krotiti svoje city, činiti tak, jako by hraní v karty bylo pro něho pouze společenskou nutností, a nikdy nedávati najevo náklonnost ke hře.

Pan Dalibaba bystře a zkušeným pohybem zamíchal karty, rozhodil je v malebném oblouku po stolku a zakřikl junáckým hlasem:

„Tak, malá dává?“

Pan Menšík obrátil kulového spodka a pravil starostlivě, ukázav na mě:

„Ale co s tím hochem? Nebylo by lépe odvésti jej domů?“

Tatíček zavrtěl hlavou a pronesl:

„Bude hráti s námi co čtvrtý.“

Pan Dalibaba se nedůvěřivě zasmál:

„Takový cvoček? Vždyť ani karty v ruce neudrží.“

Tatíček mínil:

„Bez starosti.“

„Ale, ale,“ žadonil pan Menšík, „to by bylo... Hra se jenom pokazí. Copak je to hra pro děcka?“

Tatíček však trval na svém. Oba páni se podrobili otcově autoritě, ačkoli bylo na nich vidět, že tak činí s velkou nevrlostí a přemáháním.

Pan Menšík obrátil sedmu a rozdával. Já byl první forhont. Hlásil jsem žaludskou sedmu, která byla chválena. Páni neříkali nic. Po několik následujících her se zdrželi poznámek, až na obvyklé hráčské výkřiky.

„Mám povinnost.“

„Mám lepší.“

„Ty bych viděl.“

„Mám sedmu.“

„Tu bych koupil.“

„Lepší sedmu.“

„Já se podívám,“ atd.

Hra byla celkem klidná, až tento případ vzbudil velké vzrušení. Pan Menšík vylicitoval červenou stovku se sedmou. Hrál jsem s panem Dalibabou; otec pauzoval.

Podíval jsem se na kartu. Měl jsem tři trumfy s desítkou. Kulí jsem vůbec postrádal. Kromě toho jsem měl žaludské a zelené eso. Rychle rozhodnut, zvolal jsem:

„Ránu!“

Můj spoluhráč se zděsil.

„Cože?“ zvolal s úděsem, „co to povídáš?“

„Flek dávám,“ opakuji.

Pana Dalibabu polil studený pot.

Obrátil se na tatíčka, jenž nACPával flegmaticky dýmku, a pronesl hlasem, jenž se třásl jako huspenina:

„Pane Kobosile, co tomu říkáte? Jaký je váš synek nerozvážný! Jak já k tomu přijdu, abych byl škodný? Flekovat červenou stovku – jaký je v tom rozum? Vždyť to stojí řůru peněz!“

Můj otec neříká tak ani onak a jen se usmívá do vousů.

„Nechme mu jeho vůli,“ řekl po chvílce, „já se do

toho nepletu. Je-li list podle toho, pak je rána na místě.“

„Já se točit nebudu,“ prohlásil pan Menšík teskně.

„To tak...“ zaskuhral můj spoluhráč, „ještě se povýšit... To by bylo neslýchané. V roce 1903 se povýšil na červenou stovku nebožtík Háblta, loterní kolektant. Opovážil se proti lesmistrovi Halaburdovi... Prohrál, udělalo se mu mdlo, šel domů a zemřel. Však je to také co říct...“

„Tak jedem!“ přerušil jsem jeho rozjímání.

Byla to hra! Ovzduší bylo naplněno elektřinou. Při každé desítce, kterou jsme získali, se jasně obličej mého spoluhráče. Moje klidná, sebevědomá hra vlévala mu důvěru v srdce. Když jsme konečně dostali čtyři desítky domů, tu se pan Dalibaba nezdržel a zvolal mocným hlasem:

„Stovka je v Trapezuntě!“

Pan Menšík zakvílel:

„A já to cítil v kříži!“

Otec se zasmál:

„Já to věděl, že to bude vachrlaté. Na mého syna je spolehnoutí, copak o to...“

Pamatuji se, že se tenkrát sběhla celá hospoda, aby sledovala tuto památnou hru. Pan Menšík měl tři trestné. Když platil, tu pronesl dvojverší, které se pak často citovalo:

*Šel tam honem,
a pak si zoufal nad talónem...*

Měsíc stál nad radnicí a poléval náměstí zádušným, modravým světlem, když jsme kráčeli k domovu. Pan Dalibaba nás doprovázel. Byl krajně rozrušen a zaléval se vnitřním, hrčivým smíchem.

„Ho, ho, ho,“ hýkal, „to jsme mu to vykreslili... Tři zlaté platil jednomu každému... Povídá: Tak je to červená stovka se sedmou. Cha, cha... To nejde jen tak hrát červené stovky. Flek máš! Točit se nebudeš, to já vím. Kdepak! Hraješ s pány! Tři zlaté, pánové, to dělá dohromady devět zlatých. A to on si myslil, že si ponese domů zisky. Pořád se kasá: Copak to je, ještě jsem si nevydělal na útratu. Tady máš útratu!“

Z nadšení rachal holí na železné závěsy. Ponocný Škoda ho napomenul. Když však mu vysvětlil příčinu své rozpustlosti, tu se ponocný podivil a pravil:

„Někteří lidé hrají jako ponocní.“

„Tak jest,“ odvětil pan Dalibaba, „ale na nás si nepřišel. My nehrajeme o sirky. My víme, co kart obnáší. Já a tadyhle mladý pan Kobosil, my jsme hráči...“

Nezdržel jsem se, abych mu nevytkl:

„A měl jste tolik řečí, když jsem ho trestal.“

„No, no...“, mručel pan Dalibaba, „já jenom... Nevěděl jsem, že račte tak dobře ovládati hru...“

Když jsme došli k našemu obydlí, stiskl pan Dalibaba tatíčkovi pravici a promluvil slavnostně:

„Pane Kobosile! Blahopřeji vám k vašemu synu. Seznal jsem, že v jeho ještě dětském těle vězí mohutný duch. Jen ať kráčí dále po cestě tak slibně započaté. Bude okrasou naší milé rodné obce i chloubou

všech krajanů. Je to hodný hoch svého důstojného otce. Když národ náš po třistaleté porobě...”

Tu jej otec přerušil, neboť o panu Dalibabovi, jenž proslul jako slavnostní řečník při různých příležitostech, bylo známo, že když dospěl až k třistaleté porobě, neměla jeho řeč konce.

Poděkoval mu za blahopřání a rozloučili jsme se. Když jsme uléhali na lože, tu slyšeli jsme hlas, jenž výstražně se nesl zamlklou nocí:

*Šel tam honem,
a pak si zoufal nad talónem...*

Nadešla chvíle, kdy mi bylo rozloučiti se s rodištěm. Dospěl jsem čtrnáctého roku, po prázdninách jsem měl jít do učení.

Dny posledních prázdnin byly naplněny medovým jasem. Před hostincem „*Na blátě*“ kvetl rudě oleandr, okna hostince „*Na hradě*“ se pestřila voskovými květy fuchsii, zahrádka před hostincem „*U svatého Havla*“ planula nádherou pivoněk. Štědrá příroda oděla všechny hostinské živnosti v mém rodném městě v pestrý háv, jako by je chtěla vyzdobit k nastávajícímu loučení.

Obdržel jsem dlouhé kalhoty na znamení dospělosti a s tatíčkem jsme pilně navštěvovali ona drahá nezapomenutelná místa. Bili jsme se „*Na blátě*“, mnohou šarvátku jsme prodělali „*U zlatého havrana*“, vrhali jsme se v boj „*Na hradě*“... všechna tato místa byla němými svědky naší srdnatosti. Poslední partie vryla se mi obzvláště v paměť. Pan Dalibaba hlásil dvě sedmy. Červená nakonec, žaludská pomáhající. Tatíček nachmuřil obočí, pohlédl zamyšleně na plakát hospodářské výstavy, jenž zdobil zeď nad nálevním stolkem, a pak prohlásil suše:

„Trestám!“

Pan Dalibaba těžce zasténal, přejel si čelo a vydechl:

„Kdybych věděl, co nevím!“

Pan Menšík, jenž hrál s tatíčkem, tiše zaúpěl:

„Svatý Jene, patrone můj, stůj při mně, nebo budu zničen!“

„Nebědujte,“ povzbudil jej otec, „k dobrému se to obrátí.“

V hostinci utichl hovor a bylo dusno jako před bouří. Všechno bylo rozechvěno, jen tatíček zůstal kliden; vynášel karty s popěvkem na rtech:

Já žalem se soužím a v samotě lkám...

Hra skončila porážkou pana Dalibaby. Tatíček mu přebil pomáhající sedmu...

Pan Menšík zajásal:

„Děkuji ti, svatý Jene, že jsi stál při mně v těžké hodině!“

„To jsem blázen,“ prohlásil pan Dalibaba. „Pět trumfů a pět pomáhajících. Ještě jsem ložil. A přece jsem byl zmizerněn. Tak si to vylož, kdo můžeš...“

„Cs – cs!“ divil se hostinský. A odebral se do kuchyně, aby oznámil tu novinu své manželce. Ta přichvátala a s tváří plnou nedůvěry dala si tu hru demonstrovat. Probrala se ze svého udivení, teprve když se z kuchyně ozval tragický výkřik:

„Paní hostinská, mléko vám uteče!“

Pan Dalibaba, platě poplatky nebývalé výše, vrčel:

„V tom jsou nějaká kouzla!“

Tatíček neříkal nic, jen si spokojeně nacípával dýmku a usmíval se do vousů.

To byla má poslední hra před vstupem do života...

Když jsme kráčeli k domovu, byla opět noc, ponořená do světlého kouzla. Měsíc stál nad radnicí, jakoby naboden na hrot hromosvodu. Podobal se skleněné kouli, jež zdobí růžové keře. Ztichlou ulicí zněly hluše naše kroky. Kdosi hrál na tahací harmoniku. A tehdy tatíček pravil:

„Zítra, Jindřišku, pojedeš už do ciziny. Nebudu tě mít na očích, ale já vím, že nezapomeneš mých poučení.“

Přislíbil jsem dojat.

„A zejména dnes,“ pokračoval tatíček, „jsi viděl něco, co ti bude dobrým poučením pro život! Myslím totiž ty dvě sedmy.“

Zapálil si trabuko a pokračoval:

„Jsou mnozí, kteří hrají příliš lehkomyšlně dvě sedmy. Jako pan Dalibaba. Měl šest a šest. Dvě položil a prohrál. Proč, táži se? Protože mu scházely nejvyšší. Ty jsem měl já. Mimoto jsem byl na výnosu. Tím byla jeho zkáza zpečetěna.“

Mocně zadýmal a dodal:

„Ano... tady přestává brekot. Dvě sedmy, to je hra iracionální; tak říkajíc mystická. Nikdy nevíme, jak se to může skončit.“

Jeho hlas se třásl vlahým tremolem, když pokračoval:

„Jednou jsem obdržel následující kart: čtyři nejvyšší červené, šest pomáhajících zelených. K tomu dvě esa.

Ložím dvě zelené, hlásím dvě sedmy. Červené trumf, rozumíš? Kdybych hlásil zelené, pak jsem zničen, protože soused měl na mé čtyři červené. – Tak, tak... Flek, prý. Že flek? A já se točím. Hoho! Nemohl mne najít, protože jsem měl dvě esa co mittelpunkty... Vyrazil jsem mu dva trumfy dříve, než mně mohl na kůži...“

Snivě zakončil svou řeč:

„Ano, bývaly doby...“

Druhého dne mne odvážel tatíček do učení...

Přibyli jsme do Příbramě, kdež jsem měl nastoupiti místo u knihaře Vaňáska. Předtím, než mne otec přivedl k zaměstnavateli, stavěli jsme se na posilnění v hostinci „*U českého dvora*“. Usedli jsme ve velkém sále, jehož čelo zdobí zrcadlo oslepené stářím. Občerstvili jsme se pokrmý a nápojem. K tatíčkovu dotazu nám sdělil obsluhující číšník, že se i v tomto městě bojuje u zeleného stolu, neboť Příbram je město veselé a blízkost Svaté Hory není na závalu tomuto svět-skému počínání. Zejména když přibudou obchodní cestující, pak se rozvine bujná zábava a jen prý ostrílený a rutinovaný hráč může tu urvati věnec slávy. Herna je vzadu a jde se k ní po několika schodištích.

Tomuto vypravování naslouchal tatíček se skeptickým úsměvem člověka, jehož nemůže něco hned tak udivit. Pravil s lehkým povzdechem:

„Škoda, že musím odjetí večerním vlakem. Moje zaměstnání mi nedá zdržovat se dlouho mimo domov. Rád bych zde zapůsobil a ukázal naši třídu. Míním,

že by moje rodná obec byla zde mnou důstojně reprezentována.“

Nato odpověděl číšník tónem, v němž se povinná uctivost mísila s patrným přízvukem lokálního patriotismu:

„Obávám se, pane, že utkání se zdejšími válečníky by pro vás nebylo tak lehkou aférou, jak se domníváte. Vězte, že zde byla již přemožena pražská škola, nehledě k porážkám, které utrpěli zástupci venkovského karbanu.“

„Mluvil jste správně, pane vrchní,“ odpověděl důstojně tatíček, „i chválím vás za vaši příchyllost k tomuto městu. Zajisté zasluhuje, aby naň bylo navrženo chvály v nejvyšší míře. Avšak takový spor by se nedal rozřešit pouhou teorií. Zde je zapotřebí skutků. Než, škoda planých řečí.“

Zapravil útratu a pak jsme se zdvihli, abychom vyhledali dílnu pana Vaňáska.

Od tohoto okamžiku byl můj život nad pomyšlení trudný. Nebylo jednoho paprsku, který by ozářil moji šedivou existenci.

Mistr byl přísný muž, jenž viděl v přísnosti své poslání. Přísná byla i jeho manželka a přísný byl tovaryš Adolf; ba i dítky byly na svůj věk přísné. Den byl přesně rozdělen na práci, jídlo a odpočinek. Obědvalo se za strohého ticha, neboť domácnost mistrova nemilovala hluku. Jen švarcvaldky na stěně krájely ticho suchým cvakotem.

Hostince a jiná zábava byly zde neznámy. Po večeři si mistr nasadil brýle a četl vážně v Naučném slovníku. Paní mistrová poklízela a pak se oddala ručním pracím. Adolf opisoval básně do nalinkovaného sešitu. Měl již množství takových sešitů, popsaných úhledným písmem. Rázem deváté hodiny jsme šli všichni spát.

V neděli odpoledne jsme chodívali všichni na procházku. Byl bych rád zůstal doma a oddával se svým mladickým vidinám, neboť tyto nedělní procházky byly nevýslovnou trýzní. Avšak nebylo vyhnutí.

„Povinnost svou jsme vykonali,“ říkával mistr přísně, „a nyní věnujme odpoledne zábavě.“

I absolvovali jsme všichni tuto zábavu ve stejné pochodové formaci. Pořad průvodu byl takový: napřed kráčel chlapec, veda se za ruku se sestřičkou. V určité vzdálenosti je následoval Adolf, v čistém svátečním úboru. Také já jsem se s ním vedl za ruku. Zadní voj tvořil pan mistr s paní mistrovou. Všichni jsme mlčeli, jen pan mistr rozmlouval vážným hlasem o chorobách, které stíhají lidské pokolení. Z průvodu vanul zatuchlý zápach klihu. Procházka se končila, jakmile se počala rozžihati světla v ulicích.

Při jedné takové odpolední procházce jsem se odvážil zeptat se Adolfa, hraje-li v karty. Nikdy nezapomenu na výraz zděšení, který se zjevil v jeho bledě modrých očích.

„Jakže?“ vykoktal.

„Karty-li hrajete,“ vysvětluji, „jedníka, cvika, mariáš, či dardu?“

Adolf byl zmaten, jako bych se jej otázel, hodlá-li se zúčastnit soutěže krásy. Změřil mne kose, pustil moji ruku a odstoupil ode mne.

„Jaký to nepořádek?“ ozval se za námi ostrý hlas mistrův. „Do houfu! Zachovávejte vzdálenosti! Držte krok!“

Umlkl jsem. Adolf mne vzal opět za ruku. Jeho ruka se chvěla. I seznal jsem, že v jeho srdci vzklíčilo sítě nedůvěry proti mně.

4

„Takové pokrmy jsou zdravé a nezavdávají příčinu k bujnosti“ *Příběh páně Vaňáskův a příběh tatíčkův* *Seznámení s panem Uliánem a s panem Freudenfeldem*

I psal jsem domů:

Draze milovaný tatínku a maminko!

Předem přijměte srdečný pozdrav se stálou vzpomínkou, jak se pořád máte a co děláte. Já se mám moc špatně, že vám to ani nemohu vypovědět. Neb mistr i mistrová, ba i tovaryš Adolf usilují o mou zkázu, takže bude-li to dlouho trvat, přijdu skrze ně k zničení. Oni si umínili, že zahubí mého mládí květ, a to zvláště mistrová, která strojí k obědu jenom jáhly a hrách, nudle a rýži. Když jsem si stěžoval, dala tuto odpověď: „Takové pokrmy jsou zdravé a nezavdávají příčinu k bujnosti.“ Ale vždyť já nejsem bujný, ale práci si hledím a tiše se chovám. To však Adolf, náš tovaryš, způsobil, že mistr mi není nakloněn. Donesl mu, že jsem s ním promlouval o kartách. Pročež pravil mi mistr jednoho dne: „Pozoruji, že máš zločinné sklony. Kdo s kartami zachází, ten do pekelného sídla přichází. Karty již mnohého zahubily, čehož jest příkladů dostatek. Netrpím nočního toulání, netrpím karbanu. Jestliže zpozoruji takovou prostopášnost, pak odepnu pásek.“ Tak pravil a velel mi, abych míchal kliš. Drahy tatínku, píšeš, že máš suché lámání, já o tom mluvil s panem vrchním z hotelu Jiskra, a ten pravil, že je